Ազատութեան սիրահար որդւոցըդ հետ կողք կողքի,
Դժբախտ երկիր, Ցանդէի՛ ուր դեռ ոգին կը գոռայ։

Գընահատանքն այս ազնիւ՝ զոր կ'ընծայես ինձ հիմայ *,
Ցուզուած սրտէս աւելի՝ մեծ սիրտն ազգիս կ'ընդունի,
Կ'առաջադրեմ ես ըլլալ յաւէտ ձեզի՛ արժանի,
Ձեզի՛ անո՛յշ Արմենիա, և Իտալիա վշտալի։

Ազատութեան զրօշին տակ՝ պիտի տեսնէք զիս կանգուն,
Հոն ուր սուրի՛ և հուրի՛ կայ փոթորիկ աւելի.
Շղթաներու խորտակում մինչեւ, վերջին յաղթութիւն,
Մինչեւ սիրոյ Ծաղկազարդ, վերածընունդ արեւի։

ՀՐԱՉ ՔԱՋԱՐԵՆՑ

1945, Փետրուար.

* Իտալիոյ ազատագրութեան պայքարին իր բերած մասնակցութեամբ՝ Հ. Բ. Եր անդամ ընդդիմադիր թաքուն ուժերուն՝ արժանացաւ երկու ռազմական խաչի։

Ծանօթ. խմբ.

ԲԱԺԱԿԱՆՋԱՂԻՍ

Պատուհանէս ներս ճիւղերդը կախած,
Լուռ մրտիկ կ'ընես երգերուս մեղրիկ.
Դուրսն է ցրրաչունչ եւ ձիւնը ծածկած,
Զըմրան սարսուռն է պատած ծառ ծըղիկ։

Դու միայն խաղաղ թեւերդ հոլանի,
Արեւշատ գարնան բացած ես ծաղիկ.
Դու պատկերիս պէս կանգնած պարմանի,
Կը ժըպտիս, թերթերդ պարզած անուշիկ։

Ա՛յնքան սիրուն ես, ու ա՛յնքան փափուկ,
Որ հովեր մօտէդ երկիւղով կ'անցնին,
Ցըլած բաժակիդ մէջէն կարմըրուկ
Ափ մը բոյր... նըւէր քովէդ անցորդին։

Ձըղիկ մը ունիմ... ոստերէդ ծաղկած
Սեղանիս վրայ, դեռ նոր եմ քաղեր.
Բիւրեղի նըման թերթերդ փըշրըված
Ծոցերնին մէկ մէկ չիթ չաղ են պահեր։

Ու կը թափթըփին ամէն հըպումիս,
Կ'իյնան ափիս մէջ փոխուած ուլունքի.
Անոր խորտակուած դէմն իմ կեցուածքիս
Կը լուծուին ափիս մէջ վարդեղջուրի։

Թերթիկներդ ոսկի սափորէդ մեղմիկ,
Խոկումներուս պէս կ'իյնան խաչին տակ.
Հոն փորուած քու ցուրտ հողվարիդ մօտիկ
Տեղիկ մ'ալ ինձ տուր, բաժակածաղի՛կ։

Հ. ՄԻՔԱՅԵԼ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ

Վենետիկ, 18 - 1939.

ՄԵՐ ԳՐԱԿԱՆ ՀՈՒՆՁԻԸ

ԱՐՍԷՆ – ԵՐԿԱԹ – « ՍՈՆԱԹՆԵՐ » ԳԱՀԻՐԷ, 1945.

Նոր հատորով մը ասպարէզ կ'իջնէ Արսէն Երկաթ՝ Սոնաթներով, տաղաչարք մը միտիք ու խորհրդապաշտ բանաստեղծութեան, որուն կը յաջորդէ նոյն հատորին մէջ՝ Միջանկեալ շարքը՝ «Մի-ջանուագ»ի նշանակութեամբ, եւ ապա երրորդ մասը՝ Հայրենական Քերթուածներ՝ որ կը փակէ հատորը։

Սոնաթներու ընթերցումով կարծես անուրջի պարտէզ մը կը մտնես, ուր ա-ծուներու գիծերը չփոթուած են իրարու, տարտամ ուղղութիւններով, ծաղիկները ժժգոյն գեղեցկութեամբ զարդարուն, եւ ընդհանուր միգամածային մթնոլորտով մը պաշարուած՝ որ կը տրամադրէ հո-գիդ խորհելու, դուշակութիւններ կատա-ղիդ խորհելու...։ Կը հասկնամ, խնդիրը խորհը-դապաշտ բանաստեղծութեան հետ է, ար-տայայտուած միտքը խորհուրդով մը, ա-ւելի ճիշտ՝ խորհրդանիշերով ներկայա-ցուած պէտք է ըլլայ։

Արսէն Երկաթ՝ մեր բեղուն բանաս-տեղծներէն է. իր թողած արտադրութիւ-նը արդէն երկուքէ աւելի բանաստեղծնե-ր արդէն երկուքէ աւելի բանաստեղծնե-ր կը բաւէ, բայց ուր ամէն երգ նոյն-քան անուշ չէ։ Եւ արդէն բոլոր բանաս-տեղծներուն, նոյնիսկ ամենամեծերուն բո-լոր քերթուածներն ալ նմանապէս յաջող չեն, ինչպէս Հիւգոյի, Լամարթինի, Մի-սէի, Պոդլէրի, Վերլէնի, Լէոբարտիի, եւ այլն, այլ ընտրանօք գտնելու է ա-նոնց մէջէն գեղեցիկները, յաջողները։ Այսպէս կարելի է ըսել Սոնաթներ հատորին երեք մասերուն հա-մար ալ։

Սոնաթները ամբողջապէս եղական նկարագիր մ'ունին, միտիքական ու ա-նըրջային, երաժշտական երկար ցայգա-նուագային խորհրդաւորութեան մը մէջ երգուած։ Հոս յաջողագոյն են Սոնաթ Ուրախութեան, Սոնաթ Հովին, եւ մանա-ւանդ Սոնաթ Կանայի հարսանիքին հա-մար։ — Բանաստեղծութիւնը անշուշտ ե-րաժշտութիւն է եւ հոգիի երաժշտութիւ-նը՝ արտայայտուած բառերով։ Այս ար-տայայտութիւնը իր կանոնաւորութեան մէջ աւելի կատարեալ է, եւ ձեւերու, չափերու, կէտադրութեանց միջոցով ա-ւելի խօսուն, զգալի եւ ճաշակելի կը դառնայ։ Բայց Արսէն Երկաթ կը վախ-նայ՝ որ կէտադրութեամբ՝ քերթուածին միայար ազդեցութիւնը կը կորսէ եւ կամ կը վնասէ իմաստներու խորախորհուրդ տպաւորութիւններու հմայքին։ Երկրոր-դական է այս խնդիրը, գաղափարներու կապն ու ներդաշնակ լծորդութիւնն է որ պիտի ապահովցնէ արժէքը կորին, եւ յօրինուածքին լեզուական սահունութիւ-նը, բան մը որ ստուգիւ Սոնաթներու բաժնին մէջ յատնապէս զգալի է եւ գը-նահատելի։ Զուտ միտիքական եւ գաղա-փարային ոլորտի մէջէն չէ որ կը ներ-հնչուի բանաստեղծը. հոս այս բաժնին մէջ անդամ ազգային երգերը, տօները, ժողովրդական աւանդութիւնները իրենց ազդեցութիւնը ունեցած են, ինչպէս կը տեսնուի «Նոր Սոնաթ Կաղանդի Գիշեր-ուան», «Սոնաթ Համբարձման Օր»ին մէջ եւ այլն։ — Սոնաթներու բաժնին կարծես անցընելու էր նաեւ Հայրենական Քեր-թուածներու խումբին մէջ խառնած եր-կու սիրուն տաղերը. «Տաղ Զուարթնոց Եկեղեցիին համար», եւ «Աստուածածինը Ս. Նշանի վանքին մէջ», որոնք երկուքն ալ իրենց նկարագրով կը գտնուին խումբին մէջ, որքան որ իրենց նիւթովը հայրենասիրականի մօտենան։ Նիւթէն ա-ւելի՝ յօրինուածքի յատկանշական բնոյթն է որ կը դասաւորե-լու խնդրին մէջ։ Սոնաթներու բաժնին մէջ ալ կան որ հայրենասիրական են նիւ-թով, բայց չեն փոխած իրենց տեղը։

Միջանկեալները, հնչեակներ գրեթէ բոլորն ալ, քերթողագրքին ամէնէն գող-